

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NIBIO RAPPORT | NIBIO REPORT

VOL.: 1, NR.: 78, 2015

Skjøtselsplan for slåttemark, Grossvollen i Flora

Gnr/bnr 112/3, Flora. Selbu kommune, Sør-Trøndelag

SYNNØVE NORDAL GRENNE
NIBIO, KVITHAMAR

TITTEL/TITLE

SKJØTSELSPLAN FOR GROSSVOLLEN, FLORA I SELBU KOMMUNE

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

SYNNØVE NORDAL GRENNE

DATO/DATE:	Rapport nr./ Report No.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKT NR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
22.12.2015	1(78) 2015	Åpen	10090	2015/1598
ISBN-NR./ISBN-NO:	ISBN DIGITAL VERSION/ ISBN DIGITAL VERSION:	ISSN-NR./ISSN-NO:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:
978-82-17-01540-6		ISSN 2464-1162	23	0

OPPDRAGSGIVER/EMPLOYER:

Terje Aune

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Gry Tveten Aune og Arild Aune

STIKKORD/KEYWORDS:

Slåttemark, skjøtselsplan, handlingsplan for
slåttemark

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Seksjon for Kulturlandskap og biologisk
mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Denne rapporten beskriver skjøtselsplan for Grossvollen, Flora i Selbu kommune, Sør-Trøndelag fylke. Skjøtselsplanen er utarbeidd i samsvar med Handlingsplan for slåttemark på oppdrag fra grunneier og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Sør-Trøndelag

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Selbu kommune

STED/LOKALITET:

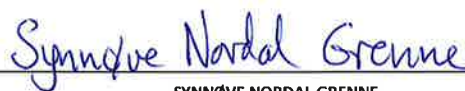
Grossvollen, Flora

GODKJENT /APPROVED

KNUT ANDERS HOVSTAD

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

SYNNØVE NORDAL GRENNE

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

FORORD

Denne rapporten beskriver skjøtselsplan for Grossvollen, Flora i Selbu kommune, Sør-Trøndelag fylke. Skjøtselsplanen er utarbeidd i samsvar med Handlingsplan for slåttemark på oppdrag fra grunneier og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Innledningen i rapporten er hentet ut fra handlingsplanen for slåttemark, som angir en mal og retningslinjer for slåttemark i Norge generelt, og er ikke forfattet av undertegnede for denne skjøtselsplanen.

Takk til grunneiere Terje og Anne Lise Aune og brukere Arild og Gry Tveten Aune for befarings på lokaliteten og verdifull informasjon til prosjektet.

Kvithamar, 22.12.2015

Synnøve Nordal Grenne

Synnøve Nordal Grenne

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Synnøve Nordal Grenne
NIBIO RAPPORT / VOL.: 1, NR.: 78, 2015

INNHold

1	INNLEDNING	5
1.1	Slåttemarksutforminger Midt-Norge.....	5
1.2	Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
2	LOKALITET	8
2.1	Skjøtselsplan for Grossvollen, slåttemark, Flora i Selbu kommune, Sør-Trøndelag fylke...8	
3.	KILDER	23

1 INNLEDNING

Slåttemarker er arealer som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark, eller såkalt natureng, er slåttemarker som er formet gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og ikke eller meget lite gjødslet. De blir slått seint i sesongen. Slåttemarkene blir eller ble gjerne høstbeitet og kanskje også vårbeitet. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og hvor man er i landet. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest meget artsrik. Den kan være åpen eller tresatt.

Tresatte slåttemarker med styvingstrær som blir høstet ved lauvving er i dag meget sjeldne. Slike såkalte lauvenger ble gjerne beitet om våren, slått en gang seint om sommeren og høstbeitet. I tillegg ble greinene på trærne høstet til lauvfôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåttearealer (slåttemyr). De fleste jordvannsmyrene i Norge har tidligere vært slått, men myrslåtten opphørte i stor grad alt for lenge siden og forekom bare noen få steder fram til slutten av 1950-årene. Gjengroingen av slåttemyr går imidlertid gjerne langsamt så flere myrer bærer i dag likevel fortsatt preg av denne høstingen. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fortsatt er i hevd.

De ulike slåttemarkene tilhører våre mest artsrike naturtyper med meget stor betydning også for andre organismer enn karplanter. Rundt 70 prosent av våre dagsommerfugler er for eksempel knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og en rekke vadefugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser ved trekk. I tillegg har slåttemarker stor betydning for mange truede beitemarksoppper. Slåttemarker kan ikke erstattes av beitemarker fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke opprettholdes av beite. I sammenligning med beitemarker har de høyest artsmangfold per m² og også de største bestandene av flere truede engarter. Gjennom historien har de vært, og vil også i framtiden være, viktige "levende genbanker". I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelelement i norsk landbruk i tusener av år. I løpet av 1900-tallet har de imidlertid blitt blant våre mest truede naturtyper.

1.1 Slåttemarksutforminger Midt-Norge

Den store variasjonen i vår slåttemarksvegetasjon i Norge er foreløpig bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel forsøkt å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som kan sees som karakteriske for Midt-Norge og dermed gir denne regionen et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir også eksempler på noen verdifulle lokaliteter.

I Midt-Norge finnes utforminger av dunhavreeng på kysten med arter som blåstarr, vill-lin, ormetunge og marianøkleblom. Artsrike slåttemarker med bl.a. marinøkkel og rødflangre er registrert på Allmenningsværet i Roan, Sør-Trøndelag. Eksempel på artsrik dunhavreeng er registrert også i Oppdal kommune på Åmotsdalen gård og på Halsen. Også Kleivgardene-Sliper-Detli i Oppdal har meget artsrik slåttemark med kalk- og varmekrevende arter. I Lierne i Nord-Trøndelag på Kvelia finnes boreale slåttemarker (flekkgreisøreng) med lang kontinuitet, som fortsatt er i god hevd. Og på Storlia i Leksvik kommune finnes hevdede enger av ulike typer som frisk fattigeng, frisk til tørr middels baserik eng og vekselfuktig, baserik eng, med vill-lin, nattfiol, storblåfjær, bakkesøte, vårmarihand, bergskrinneblom, vårskrinneblom og stortveblad. Velhevd

skogstorkenebb-ballblomslåttemarker finnes i Sølendet naturreservat, i Røros kommune, Sør-Trøndelag.

1.2 Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemark

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsforma, uten gjødsel og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var imidlertid meget sjeldent!

En bør benytte lett redskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettere traktor der det er mulig). Graset må bakketørkes/ev. hesjes før det fjernes. Bakketørkinga viktig for at frøa til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet samles sammen og kjøres vekk.

Enkelte steder har engene i tillegg vært beitet, enten vår eller høst eller begge deler. Bare beiting kan imidlertid ikke erstatte slått, men er det eneste mulighet for skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsomme. De velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Beitepresset må i tilfelle ikke være for stort, og en må vente seg noe manuell etterrydding. Der en har tidligblomstrende arter som til eksempel søstermarihånd er det særlig viktig at en unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjelder restaurering av enger som er i gjengroing og utvidelse av eksisterende slåtteareal er det viktig å ikke sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en greier å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får en følelse med hvor omfattende de ulike tiltaka er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark, dette for å unngå skader på undervegetasjonen og er samtidig lettvinnt for å få så lav stubbe som mulig. Rydding i snø kan være noe mer tungvint, mindre busker og oppslag kan også ryddes på sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samlet i bladene.

I slåtteenger som *ikke* har vært tresatt er det ikke noe poeng å sette igjen noe særlig med trær. Gamle styvingstre må imidlertid spares. Et og annet lauvtre med fin og vid krone kan og få stå. All gran/furu og fremmede treslag (eksempelvis platanlønn) bør fjernes.

Etter hogst er det spesielt viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samla sammen og brent på egne steder, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska rask- og storvoksen konkurransesterk vegetasjon. Oppflising og spredning av flis i området er av samme grunn ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringen som frigjøres fra de døde røttene til trær og busker som har blitt ryddet vekk. Dette gir en gjødselseffekt som lett forårsaker oppvekst av uønska nitrogenkrevende arter (som for eksempel bringebær, brennesle). Gradvis gjenåpning er derfor viktig. Gjødslingseffekten sammen med økt lysinnstråling fører gjerne også til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette

faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger utover i første sesongen, og i tillegg året etter.

Osp og or sprer seg ved rotskudd, og rydding kan i mange tilfelle føre til utstrakt renning. Disse kan det derfor lønne seg å ringbarke (sokke). Det bør da skjæres et fem cm bredt band rundt treet nedenfor nederste greina. Det er viktig at snittet er så dypt at all barken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff helt sikkert er brutt. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre somrer må de døde trea fjernes.

Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil gå raskere i forråtning om en skiller barken fra veden med et spett eller lignende, og så stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en også unngå renninger på denne måten. Dette kan til eksempel være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle, mjødurt eller liknende går normalt ut ved slått, men kan være avhengig av slått flere ganger per sesong i begynnelsen med ljå eller krattrydder. Evt. felt med einstape (bregne) bør slås ned med kjepp (ikke skjæres ned). På denne måten fortsetter bregna med å transportere næring fra røttene, og utarmer så rotsystemet sitt. Den bør så fjernes på høsten.

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på DN's hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

2 LOKALITET

2.1 Skjøtselsplan for Grossvollen, slåttemark, Flora i Selbu kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO 2015

FIRMANAVN OG ÅRSTALL: NIBIO Kvithamar. 2015

PLAN/PROSJEKTANSVARLIG: Synnøve Nordal Grenne

OPPDRAGSGIVER: Grunneier og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

LITTERATURREFERANSE: Grenne, S. N. 2015. Skjøtselsplan for Grossvollen i Flora, Selbu kommune, Sør-Trøndelag fylke.

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)					
*Navn på lokaliteten: Grossvollen i Flora			*Kommune: Selbu		*Områdenr:
ID i Naturbase: Ikke registrert tidligere		*Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne			*Dato: 06.07.2015
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Gry Tveten Aune og Arild Aune, 2015 (pers. med.).					Skjøtselsavtale: Inngått år: 2015 Utløper år: 2020
*Hovednaturtype: D01-Slåttemark -100%			Utforminger: D0104 Frisk fattigeng- 50% D0107 Frisk/tørr middels baserik eng- 20% D0401 Fuktig fattigeng- 30%		
*Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Private bilder fra 1950-tallet og 2012, og bilder tatt under befarung 6.7.2015.		
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)					
Sted-kvalitet		Tilstand/ Hevd		Bruk (nå):	
				Vegetasjonstyper: G4- Frisk fattigeng, G8- Frisk/tørr middels baserik eng, G1- fuktig fattigeng.	
< 20 m	X	God	X	Slått	X Torvtekt
20 - 50 m		Svak		Beite	Brenning
50-100 m		Ingen		Pløying	Park/hagestell
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling	
Dårlig		Lauving			
*OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)					
INNLEDNING Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Kvithamar v/Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for slåttemarker i Sør-Trøndelag, på oppdrag fra grunneier og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Befaring og møte med grunneier ble gjennomført 06.07.2015. Informasjon og bilder fra grunneier er også lagt til grunn for kartleggingen. BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG Lokaliteten Grossvollen ligger i Selbu kommune, ca. 4 km fra Flora sentrum og omtrent 3 km vest for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Grossvollen ligger på ca. 500 m.o.h. Vollen ligger med en topografisk slak helning mot nord. Den sørligste delen av vollen har en slak helning mot nord, mens den nordligste delen flater ut i ei slette. Det er noen fuktigere parti på sletta, mens den sørlige delen har tørrere parti. Området befinner seg i både i klart oseanisk (O2) og i svakt oseanisk (O1) vegetasjonsseksjoner, i nordboreal sone. Sonen domineres av bjørkeskog, ofte kalt subalpin bjørkeskog, og lavvokst glissen barskog. Jordvannsmyrer dekker store arealer. Øvre grense for nordboreal sone er satt ved den klimatiske skoggrensen. Sonen har fra gammelt av vært et hovedområde for seterbruk (Moen 1998). Lokaliteten ligger i et myrlendt område, men søndre del av vollen ligger som på en morenerygg. En bekk renner gjennom det laveste partiet på vollen og ut i Grossvoldtjønnna i nord-vest. Dette gjør at det er fuktige parti rundt bekken og tørrere parti på moreneryggen. Det er noe barskog som omkranser vollen både i nord-vest, sør og øst. Det siste året er det blitt hogd i området mot nordvest. Det ligger ei hytte med tilhørende plen i grensen på lokaliteten i sør. Geologisk ligger lokaliteten i Trondheimsfeltet. Belter med grønnstein og grønnskifer er karakteristisk for denne regionen. Dette er bergarter som gir næringsrik jord. Berggrunnen består ellers av glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein, amfibolitt. Området er dekket av et tynt lag av morenemateriale (http://geo.ngu.no/kart/berggrunn). NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER Naturtypen er D01-Slåttemark, med utforming D0104 Frisk fattigeng- 50%, D0107 Frisk/tørr middels baserik eng- 20%, D0401 Fuktig fattigeng- 30%. Grunntyper etter NiN 2.0 er T32-C-2 Kalkfattig eng med klart hevdpreg,					

T32-C-4 Intermediær eng med klart hevdpreg og T 32- C-20 Svakt kalkrik eng med klart hevdpreg. Vegetasjonstype (etter Fremstad 1997) er hovedsakelig G4 Frisk fattigeng, Engkvein-Rødsvingel-gulaks-eng. Det er også innslag av G8 Frisk/tørr middels baserik eng og i fuktige parti på sletten innslag av G1 fuktig fattigeng.
ARTSMANGFOLD Forholdsvis artsrik slåttemark med både frisk og fuktig eng. Forholdsvis jevn slåttemarkstruktur og lavt, åpent feltsjikt med noe strø i botnen. Arter som inngår i den friske /tørre delen er gulaks, engkvein, engfrytle, sølvbunke, bleikstarr, harerug, engsyre, gulstarr, engsoleie, hvitbladtistel, prestekrage, beitesveve, grasstjerneblom, tveskjeggveronika, småengkall, tepperot, ryllik, skogstjerne, kvitveis, myrfiol, skogstorkenebb, nyseryllik, tepperot, småmarimjelle, blåbær, timotei, vier sp., tyttebær, blokkebær, tyrihjel, hvitkløver, marikåpe, bjørk, gullris, skogmarihand, maiblom, geitrams, vanlig nattfiol sp., marinøkkel, rogn, karve, selje, setergråurt, blåknapp, fjelltistel, enghumbleblom, hvitmaure. På sletta med flatere og fuktigere partier vokser slåttestarr, gråstarr, fjelltimotei, engkvein, sølvbunke, gulaks, engfiol, kornstarr, beitesveve, bjønnskjegg, engfrytle, grasstjerneblom, prestekrage, ryllik, blåknapp, skjærmsveve, finnskjegg, smyle, småengkall, skogmarihand, engrapp, markrapp, vier sp., hvitkløver, hvitbladtistel. Totalt 50 slåttemarksarter ble registrert (Som definert i Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker).
BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING Seterbruken i området har vært meget omfattende og går i hvert fall tilbake til 1600-tallet og frem til omkring ca. 1960. I Selbuboka "Selbu i fortid og nåtid" bind 5 (s. 559) står det at "Ustigarden (112/3 - Nå "Tuset") hadde 50 lass høy på heimjord og 60 lass på utslåttene." Videre står det at "Gården hadde seter sammen med Nordigarden Tuset, fem i tallet" En av disse var da Grossvollen. Ingen av de andre setrene er åpne eller i bruk i dag, så muligens var dette den største av dem. "Så tidlig som i 1723 nevnes seter på Tuset" (http://selbuboka.no/). Det ble slått på Grossvollen til ut på 50-tallet. Da var det full setring med bl. a. geiter, sau og kyr. Da setringen ble avsluttet ble vollen beitet av krøtter og sau fram til 60-tallet. Etter dette ble vollen beitet med bare sau fram til slutten av 60-tallet. Beitedyrene var ikke gjerdet inn, og gikk løs i hele området. I 1965 var det bjørn på setra som tok mye sau. Etter dette ble beitinga der oppe trappet ned og avsluttet noen år etter. Da var sauene kun nede på gården rundt husene. Drifta med sau ble avsluttet på gården på starten av 80-tallet. Etter dette har det ikke vært dyr på gården før Gry Tveten Aune og Arild Aune begynte å ta i bruk Grossvollen til hestebeite i 2004 (Gry Tveten Aune, pers. medd.). Grossvollen har gammel slåttemark som bærer preg av ekstensiv skjøtsel og fravær av gjødsel over lang tid. Vollen har ikke vært gjødslet med kunstgjødsel og ikke gjødslet med husdyrgjødsel i nyere tid. Det ble mottatt SMIL-tilskudd fra kommunen i 2004. Da ble det ryddet en del kratt og gjengrodd areal. Deler av vollen er beitet med hest om høsten etter slått. Hvert år siden 2012 har 1-2 mål av vollen blitt slått og grasets har blitt tørket til høy. I 2015 ble omtrent halve slåttemarka slått.
FREMMEDE ARTER Ingen
KULTURMINNER Gamle hustufter, en gammel ferdselvei går gjennom vollen
SKJØTSEL OG HENSYN Slått: Setervollen har vært utsatt for gjengroing etter at seterdrifta opphørte ut på 1950-tallet. Vollen ble beitet av krøtter og etter hvert bare sau til slutten av 1960-tallet. Skjøtselen av slåttemarka ble tatt opp igjen i 2004 da det ble ryddet en del kratt og gjengrodd areal. Hvert år siden 2012 har 1-2 mål av vollen blitt slått. I 2015 ble omtrent halve slåttemarka slått. Det er viktig at dagens hevd videreføres, dvs. slått med lett redskap én gang i året på sensommeren, etter ca. 20. juli for at artene skal rekke å sette frø. Graset bakketørkes, rakes og vendes, evt. hesjes før det fjernes. Dette for å opprettholde frømodning og frøspredning blant engartene på slåttemarka. Graset fra slåtten anvendes i dag som for til hester. Hvis det skulle oppstå tilfeller der graset av ulike grunner må kastes bør det ikke deponeres i kantsoner på enga, da dette gir gjødslingseffekt fra gras under nedbryting. Restaurering: Kantsonen har etter driftsopphør spredt seg noe inn i enga. Noe skog og kratt er hugget ut senere år i en pågående restaurering fra bruker. Noe gjenstår, og kan med fordel hugges ut slik at lysmengden inn i enga øker. Økt solinnstråling vil redusere skyggesoner, minske utbredelsen med mose og gi økt artsmangfold i enga. I tillegg hindrer man at kantskog med nye lauvoppslag brer seg gradvis inn i enga, slik at de opprinnelige grensene for slåttemarka beholdes. For å unngå skader på undervegetasjonen anbefales rydding på frossen mark, dette

gjelder særlig med tanke på kjøreskader ved bruk av traktor eller andre tunge landbruksmaskiner. Mindre busker og lauvoppslag kan også fjernes på sommeren når det er tørt og mye av biomasse er samlet i bladene. Ved evt. oppkomme av fremmede treslag bør disse fjernes. Ved hogst er det viktig at ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samlet og brent på egnede steder, og helst fraktet ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil kunne favorisere hurtigvoksende og konkurransesterke arter som er uønsket i vegetasjonen. Ved restaurering er det viktig å ikke inkludere mer areal enn det en klarer å følge opp med skjøtsel i ettertid. Er det mange delfelt som planlegges restaurert, kan det være fordelaktig å ta det trinnvis over flere sesonger. Det vil indikere hvor omfattende de ulike tiltakene er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP

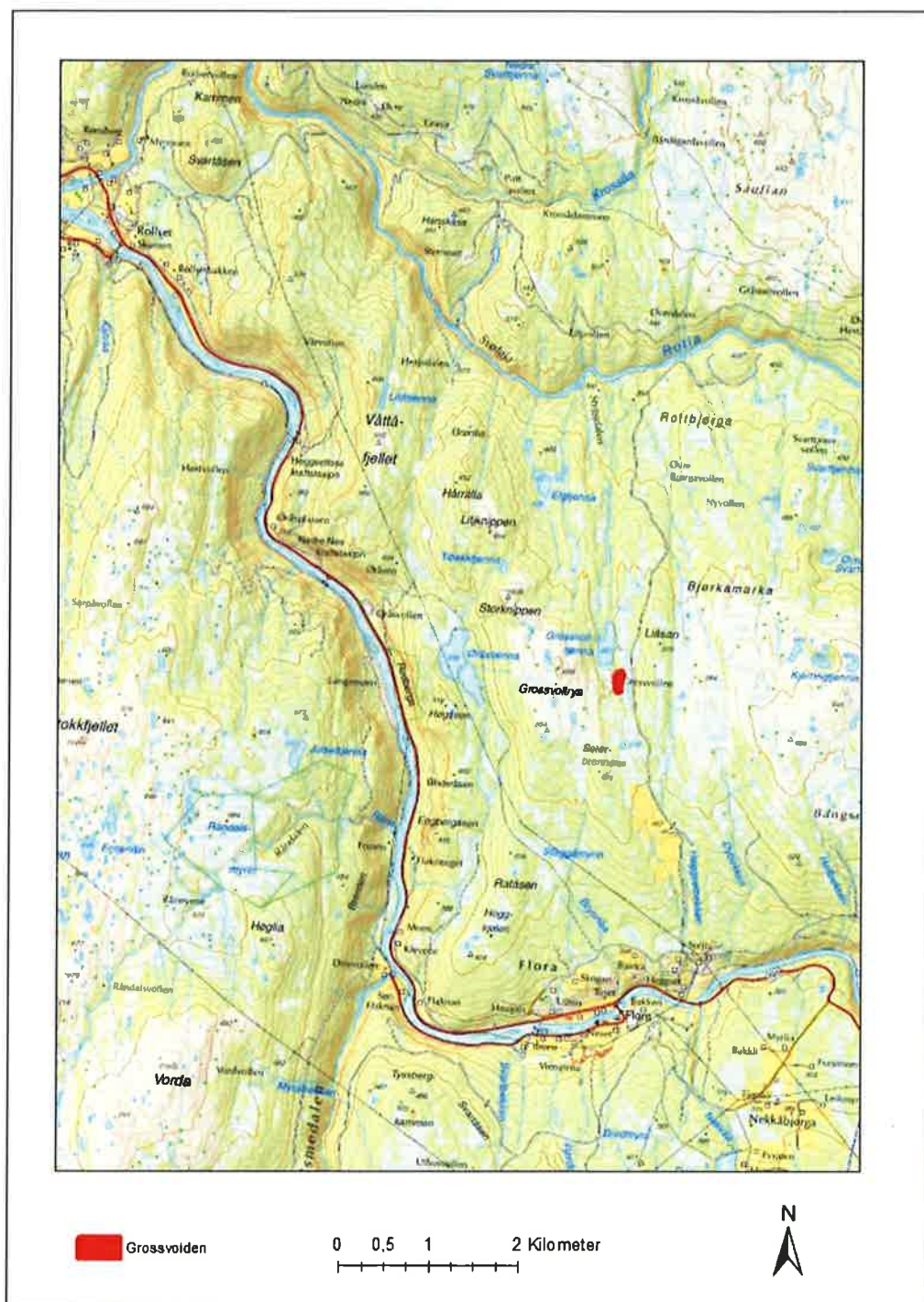
Ingen av de andre setrene i området er åpne eller i bruk i dag. Lokaliteten inngår derfor i mindre grad i et helhetlig kulturlandskap

VERDIBEGRUNNELSE

Sterk verdi B. Med utgangspunkt i fakta-ark fra Miljødirektoratet (2015) gis parameterne for slåttemark følgende vektning: Størrelse får høy vektning (areal over 1 da.), typevariasjon får høy vektning (antall grunntype i NiN), artsmangfold får lav-middels vektning, tilstand vurderes til middels (lite gjengroingspreg) og påvirkning gis middels (gode forekomster av slåttefavoriserte arter, deler av arealet slås). Landskapsøkologi gis lav vekt på grunn av lang avstand til nærmeste verdifulle kulturmark. Det har vært opphør av slått på vollen i omtrent 50 år. Setervollen har vært utsatt for gjengroing med trær og busker etter at seterdrifta opphørte. Slått som hevd er gjenopptatt de siste årene. Med fortsatt slått som skjøtsel i årene framover har lokaliteten potensiale til å utvikle seg til en slåttemarkslokalitet med verdi A.

SKJØTSELSPLAN				
Dato skjøtseplan: 2015		Utformet av: Synnøve Nordal Grenne		Firma: NIBIO
UTM Nord:7003587 Øst: 616141	Gnr/bnr. 112/3	Areal (nåværende): 6908 daa.	Areal etter evt. restaurering: 9583 daa.	Del av verneområde? Nei
MÅL: Hovedmål for lokaliteten: Området er artsrikt, i god hevd og med sterk verdi B. Målet er å opprettholde dagens hevd og høye verdi for lokaliteten gjennom tradisjonell slått. Konkrete delmål: Opprettholde dagens hevdregime. Har en ikke kapasitet til å slå hele lokaliteten hvert år kan man dele opp slåttemarka og slå f.eks. annenhvert år. Opprettholde og øke artsdiversiteten for slåttemarka. Redusere kantskog/vierkratt. Ev. spesifikke mål for delområde(r): Tilstandsmål arter: Opprettholde og øke artsdiversiteten i slåttemarka Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing: Holde kantsoner lysåpne.				
AKTUELLE TILTAK: Enga slås med tohjuling (el. ljà) en gang årlig, ikke før ca. 20 juli. Graset bakketørkes, rakes, vendes over 2-4 dager og fraktes ut av enga. Det skal ikke pløyes, gjødsles eller sås i engene. Graset bør ikke deponeres i kantsoner på enga, da dette gir en gjødslingseffekt fra gras under nedbryting. Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: Holde kantsoner lysåpne for å slippe mer lys inn i enga og redusere skyggesoner. Hogge ut kantskog/vierkratt. Ryddingen kan skje gradvis over flere år, og tilpasses kapasiteten for grunneier. Evt. kjøring med tyngre landbruksmaskiner i forbindelse med rydding bør skje på frossen mark. Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:		Prioritering (år) Hvert år Hvert år/ved kapasitet	Ant daa og kostnad/daa 6,9 daa 10 t/daa 20 t/daa	Kontroll: (Dato) Sept., hvert år Sept., hvert år
UTSTYRSBEHOV: Tohjulsslåmaskin for slått, river for vending og fjerning av gras. Ved rydding; motorsag, ryddesag, verneutstyr.				
OPPFØLGING: Skjøtseplanen skal evalueres innen 5 år: 2020 Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Ny artsregistrering bør utføres i 2020				
Tilskudd søkt år:		Søkt til:		
Tilskudd tildelt år:		Tildelt fra:		
Skjøtseavtale parter: Arild Aune og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag				
ANSVAR: Arild Aune				

Figur 1: Oversikt over lokaliteten Grossvolden inntegnet med rødt. Topografisk kart. Kartgrunnlag: Norge digitalt

Figur 2. Grossvolden. Kartgrunnlag: Ortofoto fra 2014. Norge digitalt

Figur 3. Grossvolden, avgrensning av slåttemark. Den sørligste delen av slåttemarka heller mot nord, mens den nordligste delen er ei slett slåttemark. Areal som kan restaureres vises som skraverte område. Kartgrunnlag: Ortofoto fra 2014. Norge digitalt

Figur 4. Grossvollen først på 1950-talet sett fra sør mot nord. Slåttevollen er inngjerdet på dette tidspunkt. Foto: Aune, privat.

Figur 5. Grossvollen først på 1950-tallet, sett fra nord mot sør. Bildet viser seterhuset i framgrunnen og slåttevollen i bakgrunnen. Foto: Aune, privat.

Figur 6. Grossvollen, slåtteenga på sletta i den nordlige delen av vollen, sett fra nord mot sør. Bildet viser høypressing i slåtten 2015. Dette året ble ca. halve slåttemarka slått. Foto: Gry Tveten Aune og Arild Aune, 2015.

Figur 7. Grossvollen, hesjing i slåttonna 2012, sett fra sør mot nord. Foto: Gry Tveten Aune og Arild Aune, 2012.

Figur 8. Grossvollen, slåtteeenga i den sørlige delen av vollen. Foto: Synnøve Nordal Grenne. NIBIO 2015.

Figur 9. Grossvollen, med oppslag av trær og busker i kantsonen, sett fra sør mot nord med Grossvoll-tjønna i bakgrunnen. Foto: Synnøve Nordal Grenne. NIBIO 2015.

Figur 10. Grossvullen, med oppslag av trær og busker i kantsonen, sett fra sør mot nord med Grossvolltjønn i bakgrunnen. Foto: Synnøve Nordal Grenne. NIBIO 2015.

Figur 11. Artsrik slåtteeeng på Grossvullen. Foto: Gry Tveten Aune og Arild Aune. 2012

Artsliste

Artslista er basert på en rask gjennomgang av lokaliteten, og er ikke uttømmende.

Beitesveve	<i>Vulgata sp.</i>
Bekkeblom	<i>Caltha palustris</i>
Bjønnskjegg	<i>Trichophorum cespitosum</i>
Bjørk	<i>Betula pubescens</i>
Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Blåknapp	<i>Succisa pratensis</i>
Bleikstarr	<i>Carex pallescens</i>
Bringebær	<i>Rubus idaeus</i>
Bukkeblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Einer	<i>Juniperus communis</i>
Engfiol	<i>Viola canina</i>
Engfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis ssp. pratensis</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>
Firkantperikum	<i>Hypericum maculatum</i>
Fjelltimotei	<i>Phleum alpinum</i>
Fjelltistel	<i>Saussurea alpina</i>
Følblom	<i>Leontodon autumnalis</i>
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>
Gran	<i>Picea abies</i>
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>
Grønnkurle	<i>Coeloglossum viride</i>
Gråstarr	<i>Carex canescens</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>
Gulstarr	<i>Carex flava</i>
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>
Harestarr	<i>Carex ovalis</i>
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>

Hårfrytle	<i>Luzula pilosa</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum</i>
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Hvitbladtistel	<i>Erysimum repandum</i>
Hvitveis	<i>Erysimum repandum</i>
Karve	<i>Carum carvi</i>
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>
Løvetann	<i>Taraxacum sp.</i>
Maiblom	<i>Maianthemum bifolium</i>
Marikåpe sp.	<i>Alchemilla sp.</i>
Marinøkkel	<i>Botrychium lunaria</i>
Markjordbær	<i>Fragaria vesca</i>
Markrapp	<i>Poa trivialis</i>
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>
Myrfiol	<i>Viola palustris</i>
Myrhatt	<i>Comarum palustre</i>
Myrull	<i>Eriophorum sp.</i>
Nattfiol	<i>Platanthera bifolia</i>
Nyseryllik	<i>Achillea ptarmica</i>
Perlevintergrønn	<i>Pyrola minor</i>
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>
Setergråurt	<i>Omalotheca norvegica</i>
Skjermesveve	<i>Hieracium umbellatum</i>
Skogfiol	<i>Viola riviniana</i>
Skogmarihånd	<i>Dactylorhiza fuchsia</i>
Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>
Slåttestarr	<i>Carex nigra ssp. Nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>
Småmarimjelle	<i>Melampyrum sylvaticum</i>
Svarttopp	<i>Bartsia alpina</i>
Sveve (sp.)	<i>Hieracium sp.</i>
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa cespitosa</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>

Timotei	<i>Phleum pratense</i>
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Tveskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>
Tyrihjel	<i>Aconitum septentrionale</i>
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Vier sp.	<i>Salix sp.</i>
Bakkesøte	<i>Gentianella campestris</i>

3. KILDER

Aune, Gry Tveten og Arild. Pers. medd. 2015

Direktoratet for naturforvaltning. 2001. Naturbase dokumentasjon, biologisk mangfold.

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper - Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2.utgave 2006 (oppdatert 2007)

Direktoratet for naturforvaltning. 2009. Handlingsplan for slåttemark.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Miljødirektoratet 2015. Miljødirektoratet sin veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark 2015, kulturmark.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss

NGU u.d. Berggrunn Nasjonal berggrunnsdatabase. Lokalisert 02.10.15. på <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn>.

Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.

Selbuboka. Selbu i fortid og nåtid bind 5, 1991 Nettside: <http://selbuboka.no/>

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.

